herpy

DRZEWOŁAZY

Red-backed Poison Frog

Ranitomeya reticulata

Ranitomeya reticulata to jeden z najmniejszych drzewołazów: ma zaledwie 13-17 mm, miedzianoczerwony do pomarańczowego grzbiet i niebieskoszare kończyny z czarnym siateczkowatym wzorem. Zamieszkuje nizinny las amazoński w północno-wschodnim Peru i wschodnim Ekwadorze. W terrarium jest śmiały i żywy, ale wymagający, bo jaja trudno znaleźć, a młode trudno odchować.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates reticulatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**13-17 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**1-8**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ranitomeya reticulata to mały, smukły drzewołaz. Samce mierzą 13-15 mm od pyska do kloaki, a samice 14-17 mm, przy czym samice są zwykle bardziej zaokrąglone niż samce. Głowa i grzbiet są metalicznie miedzianoczerwone, czerwonobrązowe, pomarańczowe lub żółtopomarańczowe, a grzbiet może być całkowicie pozbawiony czerni albo mieć rozproszone czarne plamki. Kończyny, boki i brzuch są szare lub niebieskoszare z nieregularnymi czarnymi plamami i siateczkowatym rysunkiem. Gatunek ma smuklejszą budowę niż większość drzewołazów i potrafi wcisnąć się w bardzo małe kryjówki.

Gatunek opisał George Albert Boulenger w 1884 roku jako *Dendrobates reticulatus*, a później przeniesiono go do rodzaju *Ranitomeya*, w którym dał nazwę grupie *reticulata*. Epitet gatunkowy oznacza „siateczkowaty" i nawiązuje do rysunku na kończynach.

Toksyny skórne: *R. reticulata* nie wytwarza trucizny samodzielnie. Dzikie osobniki pobierają alkaloidy z drobnych stawonogów zjadanych w pokarmie, prawdopodobnie głównie z mrówek, roztoczy i chrząszczy, i gromadzą je w gruczołach skórnych. Gatunek uchodzi za jeden z bardziej toksycznych w rodzaju, ale jego toksyczność wciąż jest niewielka w porównaniu z dużymi drzewołazami. Osobniki z hodowli, karmione muszkami owocówkami i skoczogonkami, nie mają trucizny, natomiast osobniki odłowione z natury mogą ją zachować przez długi czas. Nie bierz żab do ręki i myj ręce po pracach w terrarium.

Temperament jest śmiały, a ruchy błyskawiczne. Samce chętnie siedzą na widoku i nawołują wysokim, krótkim brzęczeniem, które może trwać do 5 sekund. W niewoli żaby mogą dożyć 5-10 lat.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Ranitomeya reticulata zamieszkuje nizinny las w zachodniej Amazonii. Zdecydowana większość stwierdzeń pochodzi z regionu Loreto w północno-wschodnim Peru, zwłaszcza z okolic Iquitos, na wysokości 150-200 m n.p.m. Gatunek występuje także w prowincji Pastaza w Ekwadorze, na wysokości 200-340 m n.p.m., ale stamtąd znanych jest znacznie mniej stwierdzeń. Występuje m.in. w rezerwacie przyrody Allpahuayo Mishana.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status najmniejszej troski (LC) ze względu na duży zasięg występowania. Jako zagrożenia wymienia się wylesianie, m.in. pod produkcję węgla drzewnego, oraz odłów na potrzeby handlu zwierzętami.

> **Naturalny zasięg:** Peru i Ekwador.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya reticulata zamieszkuje pierwotny i wtórny las deszczowy i wspina się po niskiej roślinności. W okolicach Iquitos występuje w varillales, czyli otwartym lesie z niskimi, rozproszonymi drzewami na piaszczystej glebie, razem z *R. amazonica*. *R. reticulata* trzyma się tam głównie suchszych miejsc, podczas gdy *R. amazonica* woli wilgotne, i przesiaduje w roślinności do 2 m nad ziemią. Przebywa w pobliżu strumieni i stawów i korzysta z bromelii, ale jaja składa na ziemi.

Klimat jest ciepły i wyrównany: średnia roczna temperatura w obszarze występowania wynosi około 25 °C, ze średnią ok. 22 °C w najchłodniejszym miesiącu i ok. 28 °C w najcieplejszym. Gatunek prawdopodobnie żyje w małych grupach liczących pięć-sześć osobników, które pod koniec pory deszczowej łączą się w celu rozrodu. Wilgotność powietrza w naturze nie jest udokumentowana.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Para *R. reticulata* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 30 × 45 cm, najlepiej 40 × 40 × 45 cm lub większego. Żaby chętnie się wspinają, więc wykorzystują wysokość.

Urządź terrarium z warstwą drenażową, podłożem dobrze trzymającym wilgoć i grubą warstwą suchych liści. Tylną i boczne ściany wyłóż korkiem i gęsto obsadź pnączami, takimi jak *Ficus pumila* i *Scindapsus*, oraz małymi bromeliami, w których zbiera się woda. Gatunek jest wybredny co do miejsca składania jaj, a jaja są wyjątkowo trudne do znalezienia, więc rozłóż pojemniki po kliszach (35 mm) na całym dnie, zarówno na warstwie liści, jak i w jej wnętrzu. Skoczogonki i małe równonogi w podłożu sprzątają i jednocześnie są pokarmem.

Trzymaj tylko jedną parę. Dorosłe samice są wobec siebie skrajnie agresywne i nigdy nie powinny przebywać razem, a walki między osobnikami tej samej płci są w małych terrariach częste. Dodatkowy samiec czasem się sprawdza, ale nie jest to zalecane. Grupy wchodzą w grę tylko w bardzo dużych terrariach o pojemności 200 litrów lub więcej. Młode mogą przebywać razem w małej grupie, ale trzeba je rozdzielić, gdy osiągną dojrzałość płciową. Nigdy nie łącz różnych gatunków ani form, żeby uniknąć krzyżówek.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 22-26 °C w dzień i 18-22 °C w nocy. Temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C, a powyżej 29 °C może być śmiertelna. Ciepło jest zawsze groźniejsze niż chłód.

W ogrzewanym pokoju dodatkowe grzanie rzadko jest potrzebne; oświetlenie dla roślin często wystarcza. Nigdy nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu, bo za szybą szybko robi się śmiertelnie gorąco. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym zarówno na dole, jak i u góry. Chłodny okres spoczynku nie jest u tego gatunku udokumentowany.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Dobry rytm to prawie 100 % rano i wieczorem oraz 70-75 % w środku dnia, tak aby terrarium trochę przeschło między zraszaniami. Gatunek krótkotrwale znosi spadek do 50 %, jeśli ma czystą wodę, w której może posiedzieć, ale to rozwiązanie awaryjne.

Zraszaj codziennie wodą z odwróconej osmozy lub deszczówką. Zraszacz może z powodzeniem pracować trzy razy dziennie po dwie minuty, w krótkich, dziesięciosekundowych seriach przedzielonych równie długimi przerwami. Zadbaj o niewielką wymianę powietrza, aby nie było zastoju sprzyjającego pleśni.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miseczka z wodą albo bromelia z wodą w kątach liści. Gatunek słabo pływa, więc woda nie może być głębsza, niż pozwala na to, by najmniejsza żaba mogła w niej siedzieć z głową i przednią częścią ciała nad powierzchnią. Odpowiedni poziom to 1-2 cm, a z miseczki musi być łatwe wyjście. Wymieniaj wodę, gdy zmętnieje, i używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czyszczących; zamiast tego płucz ciepłą wodą.

Kijanki trzyma się pojedynczo w małych plastikowych pojemnikach o wymiarach około 10 × 10 × 10 cm z wodą z odwróconej osmozy, kilkoma liśćmi dębu i łodyżką rogatka. Co drugi-trzeci dzień wymieniaj dwie trzecie wody.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

OŚWIETLENIE I UVB

R. reticulata jest aktywny w dzień, a oświetlenie służy przede wszystkim roślinom. Zapewnij 12-14 godzin światła dziennie, np. LED od 8 do 20, i ciemność w nocy. Nie udokumentowano, by gatunek potrzebował UVB. Jeśli mimo to wybierzesz słabe źródło UVB, zapewnij dużo cienia, aby żaby mogły same wybierać.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są drobne stawonogi. Młode i większość dorosłych przyjmuje nielotne muszki owocówki (*Drosophila melanogaster*), a duże dorosłe osobniki mogą jeść także większą *D. hydei*. Skoczogonki są dobrym uzupełnieniem, można też podawać małe równonogi. Dorosłe karmi się codziennie lub co drugi dzień taką ilością, by została zjedzona do następnego karmienia. Młode muszą dostawać pokarm codziennie.

Muszki owocówki i skoczogonki same w sobie nie są pełnowartościowym pokarmem, więc obsypuj owady preparatem mineralnym z D3 i multiwitaminą. Niektóre witaminy w dużych dawkach są szkodliwe, więc stosuj się do zaleceń producenta. Załóż hodowle pokarmowe, zanim żaby się wprowadzą: gatunek jest tak mały, że jest całkowicie zależny od stałych dostaw muszek owocówek i skoczogonków.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

R. reticulata jest błyskawicznie szybki i śmiały, często widać go na otwartej przestrzeni, jakby nie zdawał sobie sprawy, jak jest mały. Samce nawołują ze stałych miejsc wysokim, krótkim brzęczeniem. Drzewołazy nie mają typowego amplexusu; jeśli widzisz dwie żaby w czymś, co go przypomina, często są to dwa osobniki tej samej płci w trakcie walki. Dlatego obserwuj, czy nie dochodzi do agresji, zwłaszcza między samicami.

Żab nie należy brać do ręki. Ich skóra jest cienka i przepuszczalna, a resztki mydła, kremu i olejków z dłoni mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do przezroczystego pojemnika albo użyj bezpudrowych rękawiczek. Jeśli żaba ucieknie, trzeba ją szybko złapać, bo się chowa i szybko wysycha.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są nieco większe i bardziej zaokrąglone niż samce, a nawołuje tylko samiec. Płci młodych nie da się określić. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest u tego gatunku udokumentowany; drzewołazy zwykle dojrzewają w wieku około roku. Najpewniejszy sposób na uzyskanie pary to zacząć od co najmniej czterech młodych i pozwolić im się dobrać, ale pamiętaj, by je rozdzielić, zanim samice zaczną walczyć.

GODY I KOPULACJA

Gatunek trudno rozmnożyć i uchodzi za co najmniej średnio trudny: zwierzęta są małe, jaja maleńkie, a samica wybredna co do miejsca składania jaj. Samiec nawołuje krótkim brzęczeniem trwającym do 5 sekund, zbliża się do samicy, ociera się o nią i liże ją. Jeśli samica jest zainteresowana, tupie tylnymi łapami i oboje udają się w spokojne miejsce, gdzie jaja zostają złożone i zapłodnione.

Zapewnij parze wiele pojemników po kliszach i bromelii do wyboru, zarówno w warstwie liści, jak i wyżej. Najważniejsze są stabilna temperatura, wysoka wilgotność i obfity pokarm. Szczególny bodziec wyzwalający rozród w niewoli nie jest udokumentowany.

JAJA I KIJANKI

Jaja są składane w warstwie liści, w pojemniku po kliszy lub w bromelii, najchętniej w ciemnym, poziomym miejscu. Samica składa jednorazowo 1-8 jaj, a zniesienia mogą być rzadkie.

W naturze samiec przenosi kijanki w górę roślinności i umieszcza je w małych zbiornikach wody w kątach liści bromelii. Samica prawdopodobnie karmi kijanki niezapłodnionymi jajami. W terrarium dorosłe osobniki nie zawsze opiekują się jajami i musisz liczyć się z tym, że sam będziesz utrzymywać je w wilgoci i karmić kijanki.

Przenieś jaja z odrobiną wody za pomocą pipety do szalki Petriego i utrzymuj je w wilgoci w temperaturze ok. 24 °C, zwilżając je co drugi dzień. Kijanki trzyma się pojedynczo w małych pojemnikach i karmi drobno zmielonym pokarmem z alg i pokarmem dla ryb.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po ok. 10-14 dniach, a metamorfoza kończy się zwykle po 60-80 dniach. Metamorfoza jest jednak najtrudniejszym etapem: przy stałych 24 °C kijanki mogą wytworzyć zawiązki przednich kończyn po 42-63 dniach, a mimo to zginąć, nie przechodząc przemiany. Dlatego zadbaj o czystą wodę, urozmaicony pokarm i stabilną temperaturę, zanim zaczniesz zbierać jaja.

Gdy pojawiają się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść. Połóż na powierzchni wody kawałek korka, aby mogła na niego wypełznąć, i przenieś ją do pojemnika z dużą częścią lądową, mnóstwem suchych liści i małą miseczką z wodą, gdy ogon jest już prawie wchłonięty.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żaby są bardzo małe i potrzebują maleńkich owadów pokarmowych. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku z suchymi liśćmi, korkiem i płytką miseczką z wodą. Karm codziennie skoczogonkami i najmniejszymi muszkami owocówkami i lekko obsypuj pokarm witaminami i minerałami. Młode trudno odchować i to jeden z powodów, dla których gatunek uchodzi za wymagający.

Młode mogą przebywać razem w małej grupie osobników podobnej wielkości. Gdy zbliżają się do dojrzałości płciowej, obserwuj, czy nie pojawia się agresja, i rozdziel je na pary.

Zdrowie i częste błędy

R. reticulata jest wrażliwszy niż większość gatunków w rodzaju, a większość problemów wynika z warunków utrzymania:

- Temperatura powyżej ok. 27 °C, np. od słońca padającego przez okno, powoduje stres, brak apetytu, a w najgorszym razie śmierć. Powyżej 29 °C jest śmiertelnie niebezpiecznie.
- Zbyt suche albo zbyt mokre terrarium z zastałym powietrzem prowadzi do odwodnienia zwierząt, infekcji skóry i pleśni.
- Owady pokarmowe bez suplementacji witamin i minerałów powodują osłabienie kości, zwłaszcza u samic składających jaja.
- Chuda żaba bez zaokrąglonego brzucha może dostawać za mało pokarmu lub zbyt duży pokarm, mieć pasożyty albo przegrywać konkurencję. Sprawdzaj, czy wszystkie zwierzęta jedzą.
- Walki między osobnikami tej samej płci, zwłaszcza między samicami. Trzymaj w terrarium tylko jedną parę.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę bez ran ani zaczerwienionych, watowatych miejsc, szczególnie wokół kloaki i po wewnętrznej stronie tylnych kończyn. Odizoluj zwierzę i szybko zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli przestaje jeść, staje się ospałe albo pojawiają się rany lub obrzęki.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.